

Piščalka.

Idila. Spisal J. Gol.

fiii-fi-pfiii-iii . . . !

Že on dan ji je bil zapretil sosedov ded, stari Krč, in ji prepovedal piskati na tisto svetlo piščal z okroglim, medenim ročkom na koncu. Njegova stara ušesa menda niso mogla poslušati v enomer tega zategnjene, brlizgajočega glasu.

Lenica je služila za pastirico in je pasla prav v bližini, kjer je imel stari Krč ulnjak, in kamor je hodil redno vsaki dan opazovat in se veselit čebel. Ona je bila kaj živo, razposajeno dekle; zatorej se kar ni mogla vzdržati Krču na ljubo te nedolžne, čeprav včasih malo razposajene in preglasne zabave na paši. Res je nekaj tednov že v enomer piskala in pihala v lično izdelano piščalko sebi v veliko zabavo, pa v največjo nevoljo sosedovemu dedu. Krč pa je bil izmed strastnih čebelarjev, kateremu niti v sanjah ne bi bilo prišlo na misel, da bi opustil prav radi Leničinega brlizganja vsakdanje pohode k ljubljenkam svojim tam v bregu.

Zato pa je prišlo sempatja do malega sporeka med Lenico in Krčem.

Ker pa je bil Krč siten in poleg tega nemalo trmast, in ker je bila Lenica poleg prirojene živahnosti tudi precej svojeglavo dekle in se v kljub večkratnim opominom ali ni mogla, ali ni hotela odvaditi razvade, je rasla napetost med njima bolj in bolj.

Naposled ji je zapretil ded povse resno, da ji vzame piščalko pri prvi priliki —

Pa da bi baš radi malo čudnih Krčevih muh ne smela piskati na svojo lepo piščal!

No, bodi si! — Toda danes ga ni doma dolgočasnega dedka; odkreval je bil zgodaj v jutro v bližnjo vas kupovat čebel. Pred večerom ga kar gotovo ne bo domov. Prav! Zato pa naj se odškoduje Lenica danes in se napiska in nakratkočasi dosita!

— Pfiii-fi-pfiii-iii . . . !

Sicer pa, naj bi bil tudi pri domu stari Krč, naj bi sedel tudi celo popoldne gori v bregu pred ulnjakom na stari, razglodani tnali, s komolci oprt na sesušena kolena in z največjo slastjo in brljavim pogledom zroč nepremično v goste roje svojih ljubljenk — naj bi mu delo piskanje še tako hudo in mu brnelo še tako skozi ušesa, vendar bi hotela piskati Lenica vkljub temu danes prav tako! — Zakaj neki?

Pri sosedovih so bili porezali zelje na oni njivi tam preko vode. Tam je imel opravka danes popoldne sosedov Lovro. Lovreta pa je Lenica že itak kaj rada dražila. Najraje pa mu je nagajala s piščalko. No, zakaj? — Pri tem je imela že svoje posebne namene.

Glejte, ravno Lovro ji je bil podaril to piščalko. In ko ga je potem baš s to piščalko dražila, kjer in kadar je mogla — ali je smel biti Lovro mari hud zato? Kako? Ah, kako rad bi bil Lovro pač hud zato, kako rad bi se bil jezil nad njo radi piskanja in nagajanja, kako rad ji očito kazal jezo radi tega — pa ni smel ubožec Lovro, ni smel!

Baš to pa je bilo Lenici silno všeč, in neznansko prijetno se ji je zdelo nagajati in nagajati temu Lovretu. Služil je pri sosedu za hlapca. Prijateljica sta bila Lovro in Lenica od onega dne, ko ji je bil dal piščalko. Toda navzlic temu je dražila Lenica baš njega najraje. — Tudi danes mu hoče nagajati, nagajati dosita, in naj bi bil še slabejše volje, nego je videti danes. Tako-le:

— Pfiii-fi-pfiii-iii . . . !

Čakaj, kdaj sta si že postala prijateljica s tem Lovretom. A pač!

Takoj drugi dan potem, ko se je bil udingal Lovro pri sosedu za hlapca, je šel z vozom na polje — da, prav na ono-le njivo. Ob ti priliki se je moral peljati mimo nje. Že od daleč ga je gledala, kako je možko sedel na vozu, brezbrizno žvižgaje nekaj tako predse. Mislila je tedaj, da se niti zmenil ne bo zanjo, ko se bo peljal mimo. Kdo bi se pač menil za ubogo dekle, kakor je Lenica, ki še celo v svojem petnajstem letu — moj Bog — ni nič boljšega, nego revna pastirica. Lovro pa, pravijo, da je zdaj brez dvoma med malimi fanti

v vasi najgorši. — Sicer pa sta se imela srečati tedaj prvič tako od blizu . . . Vendar pravijo, da je Lovro jako prijazen. —

In Lovro je bil res prijazen. —

»Povej no, Lenica, ali ti je vroče, ali te pa zebe tako, da si rdeča v lica prav kakor makov cvet tam-le na njivi?«

Kaj mu je odgovorila nato? Res, še sama ne ve. Pa kaj takega jo vpraša! Tako jo je vendar bilo sram, in vroče ji je postalo kar mahoma v lica. Saj si še skoro pogledati ni upala tedaj Lovreta. Le med trepalnicami ji je samo za trenotek ušel pogled tja gori na voz, in prav v tistem trenutku se ji je tako čudno, sama ne ve kako, smejal Lovro in jo meril s svojim živim pogledom od nog do glave. Tega pogleda — no, tega si ne more reči, da je bil grd, ali neprijazen — vendar tega pogleda ni mogla prenašati Lenica in morala je povesiti oči pred njim.

V tem pa, ko je govoril, je vrtel Lovro med prsti neko svetlo, bleščečo reč — piščalko. Že tedaj se ji je zazdela lepa ta piščalka, in takoj, ko jo je pogledala, jo je poželela in si mislila: Oh, da bi jo . . . Toda Lovro jo je že hotel vtakniti v žep. — Ker je pa le še govoril in ji pravil nekaj — sama ne ve kaj — in ker jo je menda v enomer meril s tistim pogledom, mu je po neprevidnosti zdrsnila piščalka ob robu žepa na voz in odtod na tla. —

Lenici pa se je zdelo, da ne bi ravnala prav, če mu ne bi v tem hipu vrnila prijaznosti in mu ne bi pobrala piščalke. Saj jo je bil vendarle ogovoril tako prijazno, čeprav tako čudno, da jo je spravil v malo zadrego.

No, hitro in brez obotavljanja mu je pobrala piščal. — Pobiraje piščalko, pa je Lenica hitro in površno res še enkrat pogledala svetlo reč. Zakaj je ne bi bila; saj jo je imela v rokah. Kaj si more tudi, če je Lovro zapazil ta njen nič več nego radovedni pogled. A on si ga je razlagal brez dvoma napačno, meneč, da pogled ta ni bil samo radoveden, temveč tudi — poželjiv.

»Ali bi jo hotela vzeti od mene, Lenica, če bi ti jo ponudil in rekel —?«

»Ne, ne! — Pravzaprav, he, lepa je res! Toda rabiš jo gotovo sam, in žal bi ti bilo zanjo potem. Le imej jo, Lovro!«

»Oho! Pa je ravno nočem, da veš, Lenica; prav zato ne, ker se je braniš ti. Rajši jo vržem takoj semkaj v grmovje. Daj sem!«

Bog ve, da bi jo bila kar najrajše skrila v žep, na prsi in zbežala z njo in je niti pokazala nikomur z golega strahu, da ji je ne vzame kdo, ali pa, da je res ne vrže Lovro v jezi med robidovje.

Tako ji je bila všeč ta Lovretova piščalka kar na prvi pogled. Že ji je omahovala roka, s katero mu je ponujala piščal.

»Torej, ali jo hočeš, Lenica?«

»Rada! Toda —«

»Nič, nič! Le spravi jo pa imej jo za spomin. — Veš, loškemu gozdarju sem vodil on dan pse na lov in takrat sem rabil to piščal. Pozneje mi jo je podaril gozdar. No, saj veš, kaj hoče meni ta igrača: vrgel bi jo bil prej ali slej od sebe . . .«

V tem je bil pognal konja. Že je bila hotela skriti lepo darilo — kar je sitnež zopet ustavil, in tedaj mu je prišlo na um — oh, da bi ga res — nekaj tako neumnega. Moj Bog! Kako jo je še zdaj sram, kadar se spomni!

»Čakaj, zastonj ti je pa res ne dam! Za plačilo mi moraš zapiskati tu na mestu na piščalko in to na vso moč, da vidim, kako znaš. Res, res, Lenica; to moraš!«

Sprva se mu je branila, potem ga prosila in naposled mu hotela ubežati, da ji ne bi bilo treba piskati tu pred njim. Toda, kaj je pomagalo. V hipu je bil Lovro raz voz, jo prijel za roko in jo pogledal prijazno, nekako, kakor bi hotel reči: Ne brani se mi!

Ni mogla drugače. Obrnila se je naposled in s sramom je pritisnila piščalko na ustnice. Kar mogoče rahlo, komaj slišno je zapiskala nanjo.

»Beži, beži! Kakor ne bi imela niti malo sapice. Poglej, tako-le!«

In pokazal ji je. Znal je v resnici bolje.

»Tako ne morem, Lovro; res ne morem!«

»Naj bo! Toda prav malo slabeje pa že moreš, Lenica!«

»Tudi ne morem!«

»Pa še malo manje!«

»Ne morem!«

Vendar je mogla. Toda sram jo je bilo tedaj, jako sram, vkljub temu, da ji je bil povedal Lovro, kako lepo se poda svetla piščalka njenim rdečim ustnicam. Oh! — In naposled jo je prosil, naj njemu na ljubo zapiska še enkrat, še huje, nego prej. No, ona ga je ta pot skoro rada poslušala; seveda, saj ni videla njegovih nakan. Glejte, ko je zbrala vso sapo in zapiskala v piščal, da so se ji še bolj napela trda lica — jo je počil porednež z obema rokama po licih: bušk! —

Ah, kako mu je zamerila! — A na vso njeno jezo se ji je smejal nagajivec, odhajaje tako objestno nazaj! Toda le počakaj! Saj ji je ostala piščal; še žal mu bo po nji! A nazaj je ne dobi, naj jo

prosi zanjo na kolenih. Gotovo ne! — In še več! Prav s to piščalko se mora in se bo maščevala prej ali slej nad njim radi njegove porednosti. To bo sladko maščevanje! In ko mu bo jelo presedati njeno piskanje — dražiti ga hoče z vednim piskanjem ob vsaki priliki — ko ga naboje ušesa, tedaj ga bo brez dvoma naposled le skesalo po piščalki, in obžaloval bo, da jo ji je takorekoč vsilil tedaj. — Oh, naj bi jo potem poprosil zanjo, naj bi prišla prilika, ko se mu bo mogla na pol pomilovalno, na pol porogljivo zasmejati v obraz, češ: ne dobiš je več, nikdar več in to za kazen za svojo nagajivost — res, tedaj — se ji je zdelo — bi mu dostojno plačala, kar mu gre. —

Nato je kar iskala prilike, kako bi se mu mogla prav s piščalko osvetiti. In dražila ga je s piskanjem, kjer ga je videla, in kakor ga je mogla.

Pa kaj, ko ga ni mogla resno razdražiti s tem. Kaj še! S svojim piskanjem je dosegla baš nasprotno, nego je hotela. Če je slučajno delal kje v bližini in se mu je Lenica oglašala s piščalko, ga je to vedno veselilo. Obrnil se je ob takih prilikah navadno proti nji in se ji veselo smejal z brega sem. In tedaj je kar od daleč zopet čutila tisti njegov prodirajoči pogled, ki jo je delal tako nezmožno, tako slabo njemu nasproti. A kadar je bila Lovretu taka zabava posebno všeč, je privzdignil celo klobuk, tisti zeleni s krivimi peresci, nagnil glavo malo po strani in zaukal tako lepo in tako glasno, da je odmevalo od bližnjih gričev. Takrat pa se je polastila navadno tudi Lenice neka dotlej še nepoznana veselost, in resno se je morala premagovati, da je ni v hipu minila vsa maščevalnost. Oh, da! Mislila je in ugibala tedaj, ali zna še kdo izmed vaških fantov zaukati tako lepo, kakor Lovro, ali stoje tista kriva peresa še komu drugemu tako lepo za trakom, kakor Lovretu . . .

Moj Bog! vselej je mislila kaj takega. — Toda danes! Danes pa res ni videti Lovro kar nič pri volji. Danes, ko starega Krča ni pri domu, ko bi se imela Lenica napiskati dosita in se nanagajati Lovretu, tudi danes bi rada mislila na kaj veselega, če na drugo ne, vsaj, kako bi se namaščevala Lovretu, kako bi ga kaznovala še huje. — Pa ne more danes. Baš danes se Lovro niti ozrl ni semkaj preko vode!

Kaj bi si mislila o tem? Ali je mar prišel tisti trenotek, po katerem je tako hrepenela, trenotek, ko mu jame presedati njeno piskanje, ko ga naboje ušesa, ko ga skesa po piščalki? Brez dvoma; saj do danes je še vedno kazal, da ga veseli, in da mu je prijetno njeno piskanje. — A kako je to, da se ji ta trenotek, po

katerem je tako hrepenela, naposled vendarle ne zdi tako lep, tako prijeten, kakor si ga je bila naslikala v mislih. Saj bi pravzaprav šele zdaj imela priti vrsta nanjo, da se maščuje! Sama si priznava, da bi se morala osvetiti, a v prsih jo kakor nekaj tišči in zadržuje.

Morebiti — pravzaprav gotovo — da, gotovo tudi on ne more več poslušati »tega zategnjenega, brlizgajočega glasu,« prav kakor stari sosed Krč. Morebiti — gotovo! No tudi prav! A to jo že skoro jezi! Res! Prav zato mu mora nagajati danes, ga mora razjeziti popolnoma!

— Pfiii-fi-pfiii-iii . . . !

Tako! Zdaj pa še enkrat, dvakrat, trikrat . . . in še mnogo huje!

— Pfiii-fi-pfiii-iii . . . !

Kaj, ko se niti ne zmeni za njeno napenjanje in nagajanje! Niti ne pokaže, ali ga veseli, ali draži vse to. No, kaj bi ugibala? To se umeje, da ga draži kar najbolj — prav mu! Kako se hudo drži, kako hlastno dela in hodi po njivi, kako se kar namenoma obrača v nasprotno stran! Klobuk si je potisnil na čelo — oh, kako mu to slabo pristoji. Da bi mu vsaj mogla povedati, kako slabo!

»Lovro!«

Menda je ni slišal. — Čakaj!

»Lovro!!«

Niti ozreti se noče. Jezen je, resno jezen. No in če je jezen nanjo radi piskanja, se ji zdi, da se je maščevala nad njim dovolj, Gotovo! Krivico bi mu delala, če bi ga dražila še dalje. Ne, nič več ga noče dražiti, vsaj danes ne. Prav mirna hoče biti, niti zmeniti se noče zanj, in brez dvoma ga mine jezica prej ali slej. No, namen svoj je pa vendarle dosegla in sama sebi bi si najrajše prigovorila radi tega, da ji je zategadelj nekako dobro tam okrog srca, kakor bi bila storila in izpolnila svojo dolžnost. Res!

Zdaj pa mirno, prav mirno! Tako!

Nikakor ne bi bilo prav, da bi ga še dalje jezila, Lovreta. Ne, ne! In to s piščalko, katero ji je podaril on sam! Ne, to bi bilo nehvaležno, jako nehvaležno.

Ali ji ni bil podaril Lovro s to piščalko res veliko?

Od onega dne, ko sta si bila postala z Lovretom prijatelja, je bilo piskanje na podarjeno piščalko Leničina glavna in skoro edina zabava na paši. Stari Krč je tožil radi njenega piskanja, in ljudje, ki so hodili slučajno mimo, so se ji posmehovali, češ: petnajstletno, skoro popolnoma doraslo dekle, pa se še vedno tako po otročje zabava na paši! Toda kdo bi ji kratil veselje! Kakor doslej, tako je

tudi še potem vedno piskala in pihala v piščal, da so se ji rdečila in vzbočevala že itak rdeča lica še bolj, da so se ji krčila in nabirala mala usta v izredno majhen, rdeč, progast kolobarček, da ji je zmanjkovalo sape in so se ji napenjale žile na vratu in sencih. — Od piščalke se za vse nič ne bi bila mogla ločiti.

In za to piščalko, za tako darilo naj bi danes jezila Lovreta še bolj? Vest ji pravi, da ga ne sme; vest ji skoro očita, da je preveč tiščala z osveto, da bi mu bila morala odpustiti tisto malenkost kar tako, da mu je ona silno nehvaležna za vso njegovo prijaznost in naklonjenost.

Res, ta Lovro! — Kako je bil vedno prijazen z njo, odkar sta bila soseda. Ob vsaki priliki jo je ogovarjal, in če je le mogel, je napeljal svojo pot tako, da sta se kakor slučajno srečevala tu in tam. Tudi ona se mu ni umikala, kadar jo je imel srečati. Kako dolgo sta včasih še celo o mraku govorila kje tam na studencu ali kje drugje, kjer je imela ona zvečer, prišedši domov, opravka. Brez dvoma je govoril Lovro z njo rajši, nego s katerokoli drugo, in tudi ona — se ji je zdelo — ga je imela tako nekako čudno rada, kakor še nobenega, vse drugače, nego rajno mater, drugače, nego staro, pobožno teto doli v koncu vasi. Res, kako čudno ji je bilo včasih! Pri misli na Lovreta se je mudila nekaj tednov sem najraje in najdalje — često pozno v noč. Kolikrat je bila trudna in rada bi bila zaspala; po sili je tiščala trepalnice na oči, izkušala na nič misliti in zaspati — pa kar ni mogla. Vselej ji je postalo tako čudno mehko in pa obenem tesno tam okrog srca. Če je mislila in le dalje mislila, se ji je jelo nekaj tajati v prsih, in nato sta ji — kakor sami po sebi — kanili dve tako debeli, težki solzi na vzglavje, za tema zopet dve in potem zopet! —

Vendar je slišala včasih — stara teta ji je večkrat to zatrjevala — da ni lepo, če se mlado dekle le predolgo in prerado mudi pri misli na moškega.

Kaj, ko bi njena teta videla v njeno srce!

A vkljub temu si danes ne more kaj, da ji ne bi vstajali v duši vsi sladki spomini in vse hrepenenje z dvojno močjo. Kak razloček med Lovretom danes in pa prej kdaj! Hudo ji je in žalostna je radi njegovega čudnega ponašanja — toča, kadar se spomni, da tudi njemu preseda, kakor staremu Krču, ta »zategnjeni, brlizgajoči« glas, tedaj bi se res najraje jezila in togotila, če bi se mogla. Jezila in togotila bi se najprej nad seboj in nad svojo prirojeno mehkostjo,

ko bi ga rada, ko bi ga pravzaprav še morala jeziti — v tem hipu se ji zdi, da bi ga še morala — pa ga ne more, ne more.

Hm — kako bŕ se najraje razjokala, se grizla v ustnice in se jezila radi tega!

Ali je pa Lovro tudi vreden, da bi se jokala radi njega, da bi se jezila radi njega? Kdo ve, ali —?

Nato pa so jo obšle silno čudne, neprijetne, žalne misli, tako čudne, kakor še nikdar. Sama jih ni mogla opravičevati, tudi vabila in zadrževala jih ni prostovoljno; branila se jih je, kolikor se jih je mogla, trudila in prizadevala si je, da bi mislila na kaj drugega — a kaj, ko so se ji vsiljevale, vrivale in vstajale vedno znova.

Kdo ve, kdo ve, ali se mu pa ni morebiti zamerila kako drugače, nego baš s piskanjem? Toda s čim? Vest ji ne očita ničesar.

Pa vendar — no, naj bi se mu bila s čimerkoli, recimo ponevedoma, zoper svojo voljo. Potem pa bi ji bil zameril Lovro tako, da bi ji niti odpustiti ne hotel; trdovratno bi držal jezo in je niti pogledal ne bi več. Naj bi je pri vodnjaku niti ogovarjal ne več, pri studencu je niti srečati ne hotel in, če bi jo, bi šel hladno mimo, ji niti ponagajal ne, kakor po navadi!

Oh!

V tem trenutku je Lenica jasneje kakor kdaj poprej izprevidela, da je v resnici Lovro izmed vseh fantov najgorši, da nihče drug ne zna zaukati tako lepo, da tista kriva peresa ne stoje nikomur tako lepo za klobukom, kakor njemu.

Potem si je pa dejala tudi in si pripoznala, da bi se ona, če bi bilo na tem, hotela zameriti komurkoli rajše, nego Lovretu, celo svoji teti, čeprav bi se ji zdel to eden večjih grehov.

Potem pa še nekaj! — Priznala si je tudi, da bi ji bilo neizrečeno hudo — in ta misel je bila tista črna in neljuba, krog katere se je sukalo nešteto drugih, zamotanih, temnih, neznanih —: ako bi občeval in govoril Lovro s katerokoli njenih tovarišic raje in mnogo prijazneje, nego z njo. — Naprej pa skoro ni smela misliti; kajti ako je mislila še dalje, se je zamotala v še bolj temne in neznane misli, iz katerih skoro ni vedela nazaj.

Te misli so se ji zdele kakor grde ponočne vešče, ki so jo obletavale vedno znova, vedno huje . . .

V tem pa so ji željno uhajali pogledi tja preko vode. Kako rada bi bila zapazila le en sam znak na Lovretu, ki bi ji bil odpodil, čeprav le za trenotek, te nadležne vešče. Toda zamanj! Na-

sprotno! Bilo ji je, kakor bi ji vdihal sam zli duh misli, drugo bolj črno od druge, drugo bolj neprijetno od druge.

»Kaj čuda« — ji je nekaj šepetalo — »kaj čuda, da se ne briga zate, revno pastirico! On naj bi se brigal zate, ki ga morebiti še letos sprejmejo med prave fante v vasi, in ki si bo lahko izbral dekle — dekle svoje mora imeti vsaki pravi fant — ki si bo torej izbral dekle vse drugod, nego na paši! On naj bi se —«

Uh, to je bilo bridko! —

»Kaj čuda — kaj čuda!«

Res, kaj čuda, da so se jele usipati Lenici nato doli po mladih, gladkih licih solze, solze preziranja in zaničevanja. —

Pri tem pa so ji vstajale pred očmi vedno nove slike. — Tudi dekleta, še celo tovarišice so jo očito in na skrivnem že tolikokrat prezirale radi njene nizkosti. Dekle petnajstih let — pa še vedno pastirica — nič več, nego revna pastirica! Ako so hodile ob delavnikih mimo in jo videle na paši, so se muzale, si porogljivo ožile ustnice v zaničevalen nasmeh in si štele v nečast, če je ona iz gole prijaznosti nagovorila eno ali drugo izmed njih. Ob nedeljah pa so se je sramovale, če je bila med njimi. — Očitale so ji v obraz, da ona še ni, da bi se štela med dekleta, da je preotročja, in ne vem kaj še.

To in še mnogokaj so ji oponašale naravnost in ob raznih prilikah. Vse to je bilo Lenici hudo, jako hudo, toda pomagati si ni mogla. Kako? Staršev ni imela. Tožila je parkrat svoji teti. Teta pa je bila stara, pobožna devica, ki pač ni mogla popolnoma poznati teženj in hrepenenja mladenke, kakršna je bila Lenica. Teta je želela — in ta želja se je zdela Lenici zapoved — naj se drži dosedanje hiše kot najpoštenejše v vasi, naj se ne prevzema že sedaj, naj prenaša voljno zaničevanje, naj potrpi še eno leto, ali dve, ko bo dovolj trdna, da bo mogla opravljati posel dekle, ali kakršenkoli že. — Iz strahu pred tetino zamero je prenašala do danes zaničevanje in preziranje. Toda, če jo zaničuje in prezira tudi Lovro radi tega potem — potem. —

To je bilo bridko! —

Ob kaki posebno bridki misli nam kaj rado privre na dan tisto morje solza, ki je sicer skrito nekje v naši notranjščini, in to z neko silo, kateri se kar ne moremo ustavljati. A ko smo se izjokali, se nam zdi, kakor bi bili s solzami vred izželi iz sebe ono, kar nas je težilo, dušilo, davilo. S tem pa se čutimo olajšane, pokrepčane, potolažene.

Tudi Lenica se je z jokom pomirila. Kolikor mirnejše in treznejše pa je bilo njeno premišljevanje, tem hitreje in trdneje je dozoreval v nji sklep, ki je imel biti odločilen za njeno prihodnjost. — Pastirica, uboga, zaničevana pastirica noče več biti in noče. Vse bi potrpela: trpela bi, naj bi se je sramovali radi tega vsi, naj bi jo prezirali vsi — vse to bi trpela in lažje pretrpela, nego da bi se je moral sramovati eden — Lovro je ne sme prezirati!

Pomagati si hoče po svojih močeh; pomagala si bo, kakor bo vedela in znala, svetovala si bo sama, hrabrila se sama, delala sama in prizadevala si sama!

In potem se mu ne bo treba sramovati je.

Zdaj pa se je gotovo sramuje, da, gotovo tudi on z drugimi vred. In če se je sramuje tudi Lovro, ali je to lepo? — Ne!

Lovro — Lovro!

Zamerila bi mu, ne zmenila bi se zanj, niti pogledala ga ne bi več, prezirala bi ga in zaničevala tudi ona — vse to, če bi mogla. Pa ne more!

In ko je sedela ob potu na groblji kamenja tako sama in zapuščena, se ji je približala tiho in zaupljivo njena najljubša ovčica, mala Bička, ji položila glavico v naročje in jo zrla z malimi, črnimi, malce mokrimi očmi tako zaupno, mirno in proseče v obraz. Pa Lenica se ni zmenila ni za mlado prijateljico. In Bička je, čudeč se radi tega, iztegnila kratki vratak in prišla z mokrim gobčkom v najbližjo bližino Leničinemu obrazu. Potem pa, ko sta pritekli dve solzi, debeli kakor leščnika po Lenininih licih doli do podbradka, je iztegnila mala Bička še tisti kratki jeziček in hotela lizati po Leničinem obrazu. Tu pa je iztegnila Lenica v trenutku roko in udarila prijazno živalco po gobčku, češ: »S teboj se niti ne menim več!«

Mala Bička pa je nato žalostno povescila glavico in boječe legla Lenici k nogam.

Pa niti v tem trenutku se Lenici ni smilila revna živalca!

Lovro — Lovro!

Pst! —

»Bom šel na planince

Na visoke gore —«

Lovro, da, Lovro! To je napev tiste njemu priljubljene! Oh da!

»Pa bom slišal od daleč

Zagorske zvone . . .«

Oh, ta Lovro! — Saj res niti ne zna držati jeze. Toda Bog varuj, da bi se ozrla proti oni strani. Lovro pač ne sme zapaziti, v kako zadrego jo je bil spravil s svojo slabo voljo.

— Fifu-fiu . . . !

Kaj ta žvižg? Že zopet. — Ali velja nji? Ali naj pogleda proti oni strani, ali naj se mu odzove? Kako rada bi se, toda ne — vsaj tako dolgo ne, da se prepriča, velja-li nji ta žvižg ali ne.

— Fiu-fiu . . . !

Lovro je zopet žvižgal. To pot se ji je zdel ta žvižg nekako proseč, pristrčen. Da je veljal nji, o tem ni dvomila niti za trenotek več. Kako ji je ta zavest polnila srce z nekim veselim nemirom! Saj Lovro vendarle ni tako trmast, tako hudoben, kakor si ga je bila naslikala v svojih mislih poprej. Gotovo obžaluje zdajle prejšnjo svojo slabo voljo — oh in to slabo voljo njegovo — nič nego slabo voljo — si je tolmačila poprej tako črno, tako temno! Gotovo mora biti tudi njemu hudo v tem-le trenutku, če se ona na vse njegovo prizadevanje in klicanje ne oglasi tako dolgo . . .

No, ali nji poprej ni bilo tudi hudo, prav tako hudo?!

Trmoglavost se je oglašala polagoma v Leničinem srcu. —

Priznati si mora, da se ji je v hipu, ko je začula prvi žvižg, zoper njeno voljo bila zasukala glavica proti oni strani. Pa Lenica je umaknila pogled še za časa, da Lovro tega ni mogel zapaziti. Moj Bog, kje je pa tudi smel! Ali mu ne bi zbudilo baš to prevzetne misli, da je ona nestrpno in s hlastjo čakala njegovega žvižga? Tega pač ni bil zapazil, kaj takega ne sme zapaziti! Ne, ne! Rajše se premaga; mora se premagati!

— Fiu-fiu . . . !

Kako ji je tolklo srce! Roke, s katerimi si je dotlej zakrivala oči, ji je vlekla neka nevidna moč raz obraz.

Sicer pa res ni prav, da bi sedela tu na kamenju tako žalostno in si zakrivala obraz. Vstati pač sme in se delati vesela; saj ni treba, da bi baš on zapazil, kako hudo ji je bilo, ker bi morebiti potem nekoliko uganil, nekoliko pa si domišljeval, da ji je baš radi njega bilo hudo. No, nevoljo svojo mu pa vendarle hoče malo pokazati. Oglasi se mu pa ne in tudi pogleda — no, tudi pogleda ne proti oni strani — nalašč ne.

Tudi svojih solz se mora sramovati. Kako je pač mogla jokati za tako malenkost! Petnajstletno dekle, pa joka kar tako za prazen nič; sama sebi bi skoraj pritrdila, da je res otročja.

Potem pa ta jeza, zopet za prazno malenkost, za golo domišljevanje. Moj Bog! Kako se je mogla toliko izpozabiti do male, prijazne Bičke! Tako se ji smili revica! Oh, da; takoj ji hoče postreči — čakaj — polno pest soli naj ji da. Tako! Revica! — No res, kar

je sklenila Lenica, to seveda mora obveljati. Ločila se bo prej ali slej od svoje Bičke — res, toda pozabila je ne bo, ne, ne! Revida! Vsekakor jo hoče tudi pozneje obiskati, jo pogledati, pogledati, poskrbeti zanjo.

A solze ji kar vedno še po malem zalivajo oči, kakor se tudi trudi izbrisati zadnji sled, da je jokala. — Baš malenkost bržkone le ni bila to, za kar je jokala tako — i no, vendarle ne več, nego domišljavost, prazna domišljavost.

Čakaj — kako da ji hodi ravno to na misel v tem trenutku — včasih, ko je bila še otrok, je tudi kaj rada jokala. Tedaj si je večkrat zatisnila obraz prav rahlo z rokami in z mokrimi očmi gledala med prsti proti solncu. In pri tem je z veseljem in zanimanjem opazovala, kako so se ji prelivale pred očmi solnčne barve, kako so solnčni trakovi, kakor goreči žarki, rezali to prelivanje, se daljšali, se ožili ali pa širili na vse strani in se naposled tudi sami poizgubljali med pisano, barvno zmesjo.

Včasih se ji je zdel tak prizor kaj lep.

Tudi danes je sijalo solnce jesensko. Z zadnjimi žarki se je poslavljal za ta dan in zdaj pa zdaj je imelo izginiti za gorami tam onkraj vode. — Ali naj poskusi tudi danes? — Tako!

— Fiu-fiu-fiii!

Oh tudi! Kaj se ji je še utegnilo pripetiti! Kako je pač mogla pozabiti, da tja proti oni strani — proti Lovretu — ne sme pogledati niti za trenotek, da se mora premagovati in skrivati pred njim svojo vznemirjenost! Kaj si bo vendar vse mislil o nji!

No, in vrhu tega ji še očita vest, da se ni čisto zoper svojo voljo obrnila proti oni strani, da ni bil sam slučaj kriv, da sta se Lovro in ona srečala s pogledom tja preko vode. Kako pa je bilo tudi drugače mogoče! Ko je gledala skozi prste v zahajajoče solnce, je bila kar hipoma izgnila tista mrežica raz oči, in obenem s to solzno mrežico je prešlo tudi tisto umetno prelivanje. Potem pa je, kakor za kratek čas, sledila z očmi umikajoči se podolgasti senci, ki se je kakor temna pajčevina razprezala preko bližnjih travnikov in njiv. Seveda je morala naposled zagledati tudi Lovreta na njivi, kjer je stal pri polno naloženem vozu in gledal sem preko vode naravnost proti nji. Ali je potem čudno, da sta se srečala s pogledi? — No potem pa, v trenutku, ko je menila umakniti svoj pogled, je segel s prsti v usta in zabrlizgal glasno in močno, kakor morebiti še ni nikdar, le da njo ostraši tem huje, tem bolj.

Sicer pa zakaj pravzaprav ne bi se smela ozreti tja na Lovreta, saj ji še nikdar ni storil kaj resno žalega.

Pač no! Da jo je s svojim čudnim vedenjem poprej spravil v tako črne, neprijetne misli — tega mu res skoro ne bi smela odpustiti kar tako. Pa vendar — roko na srce — vkljub temu sama ne ve, če bi ji prav zdajle zažvižgal še enkrat, ali bi se mogla toliko premagati, da ne bi nalašč in svojevoljno hotela pogledati tja na njivo.
— Fiu-fi . . . !

O, še zasmejala se mu je vsa blažena, in tudi on se je zasmejal, dobro je videla, da se je, ko sta se ujela z očmi v drugič. Da, da!

V tem trenutku ji je bilo zopet tako lahko, tako mehko pri srcu, kakor, kadar je pozno po noči na svojem ležišču mislila nanj.

Vse prejšnje neprijetne misli so se v hipu razkadile, kakor jutranja poletna megla ob solncu.

Saj pa tudi ni mogoče — zdajle je bila Lenica za trdno prepričana, da ni mogoče — da bi jo bil tudi Lovro, kakor njene tovarišice, preziral in zaničeval radi njene službe. Kako? Ali ji ni ravno na paši in na tem mestu podaril piščalko? Ali je ni potem prav na tem mestu največkrat in rad ogovarjal, se ji smejal in oglašal, kadar ga je baš s tega mesta dražila s piščalko? In če je bil danes slučajno slabe volje — da bi se mu bila ona kako zamerila, kakor si je domišljevala poprej: tudi to se ji zdi nemogoče. — Ali ni veliko grje ona ravnala, ker ga je za to malenkost sodila kar naprej tako slabo, tako nizkotno? Sama si mora priznati, da je delala v mislih svojih Lovretu res veliko krivico. Za to krivico pa bi bilo treba zadostčenja! Gotovo! No, in kaj naj mu stori?

Že ve! — Ko bo peljal zdajle tod mimo, tedaj ga hoče ona — tedaj ga hoče, da: ona ga hoče prva nagovoriti. In kaj naj mu reče, kaj naj ga vpraša?

Kaj neki? — Prav ta čas, ko pojde mimo, poseže Lenica polahkoma po piščalko, pritisne jo prav tako na lahko na usta, da niti zapazil ne bo, kdaj — ostrašiti ga hoče tako tem bolj — in zabrlizga tako hudo — tako-le:

— Pfii-fi-fi-iii . . . !

Res, tako mu naredi!

— Ujuhuhu!

Oh! Kako se je zopet neusmiljeno izpózabila! Lahkomiselna Lenica! Ne oziraje se na to, da jo opazuje Lovro na oni strani, je bila zapiskala v svoji lahkomiselnosti tako močno, kakor kdaj poprej.

V odgovor pa to glasno, krepko ukanje, kakor včasih poprej. — Moj Bog, kako ji je čudno! Kako ji polje srce! Kako ji sili kri v glavo!

Lovro — Lovró!

Zdaj šele ve, zdaj ve za trdno, da ni zaničevana, da ni prezirana — vsaj od Lovreta ne. In to ji zadostuje! Lovro je ne zameta, nasprotno — in kako rada misli na to — Lovro se zanima zanjo še vedno, Lovro čuti z njo, njemu je izmed vseh deklet ona, le ona najbolj všeč. Da, dobro to ve Lenica, čeprav ji izrečno tega Lovro še nikdar ni omenil. Vendar Lenica čuti to, nekaj ji pravi, da je tako.

Oh, kako se čuti lahko pri ti misli. Zdi se ji, da bi se liki ptica dvignila v zrak in zletela. —

Sedeti tako na miru pa res ne more! Saj se vse na okrog veseli z njo! Strnad ji doli z veje z vso vnemo drobi veselo svojo pesem — poprej ga niti zapazila ni. Gorska grapa doni in žubori tako prijetno od kotline do kotline po globoko razjedeni strugi, kopaje v mehko, travnato zemljo — poprej niti za trenotek ni čula tega kratkočasnega žuborenja. In čreda njena — kako jo zvedavo, veselo ogleduje, čudeč se menda Leničini nenavadni živahnosti. Tudi mala Bička oznanja svojo notranjo zadovoljnost, dobrikaje se in mahljaje s košatim volnatim repkom.

Zakaj res se tudi Lenica ne bi veselila? Piščalka! No, zdajle naj zopet enkrat vedoma, prostovoljno in z namenom prav krepko zabrlizga nanjo:

— Pfiif-fifif-iif!

Saj Lovro ni hud. Kaj še! Sicer se ne bi bil ozrl tako hitro in tako z veseljem. — Zakaj pa se ni poprej oziral tako hitro in tako z veseljem? Nekaj mu je bilo, nekaj ga je jezilo, žalostilo. Kaj neki? Radovednost jo muči. No, pa saj ji gotovo sam pove, morebiti še danes, ko bo peljal mimo.

Pravzaprav: ali mu res hoče zabrlizgati, ko bo peljal mimo? Nič prav se ji ne zdi, mu tako od blizu brlizgati. Poprej je bila sklenila, da ga ogovori. Saj bi bilo menda res še najbolj umestno. Res nagovoriti, nagovoriti ga hoče.

Lovro je bil naložil in pognal proti domu.

Zdaj in zdaj bi se imel prikazati izza ovinka.

Kako ga hoče nagovoriti? V trenutku bo tu, in ona niti ne ve, kako naj ga ogovori, kaj naj mu reče. Kako je vendar zmešana po nepotrebnem; tako ji je vroče, tesno. — Je že tu!

»Lovro — Lovro, ali si še hud?«

Nato pa se ji je posmejal, češ:

»Veš, Lenica, najrajše bi bil, ko bi le mogel. No pa če te vidim pred seboj, pa se mi že — ne vem, kako to — kar nagloma razkadi tista jeza.«

»Pa nisi bil jezen radi mene, Lovro?«

»»Radi tebe, radi tebe! Le nič ne vprašuj in pa nevedne se ne delaj.««

»Gotovo ne vem, Lovro, s čim bi se ti bila zamerila?«

»»Aha!««

»Bog ve, da ne vem, Lovro! Prav gotovo ne vem!«

»»No, kaj je bilo nocoj po noči! Seveda ne veš, kaj ne!««

»Nocoj po noči? — Kako, ko sem prav nocoj spala tako trdno, kakor le kdaj. Niti enkrat se nisem prebudila celo noč, verjemi mi, da ne. — No, in kaj bi bilo takega?«

»Ali res ničesar ne veš, Lenica?«

»»Res ne!««

»Dobro! Toda, da si mi nagajala nalašč in me pustila nalašč čakati in stati pod oknom dobre pol ure v vetru in mrazu — res potem bi si te bil zapomnil za vedno. Ne veš, kako sem dolgo, rahlo in komaj slišno trkal na steklo in te prošil in rotil, da se mi oglasiš vsaj za par besedic — toda zaman. To moraš misliti, da me je jezilo!«

»Verjemi mi, Lovro — niti sapice nisem slišala, čisto, čisto nič. Veš, da bi se bila sicer oglasila — pravzaprav, ne vem — vendar, če bi bilo vse prav tiho in varno okrog, a sicer —«

»Beži, beži!«

»»In kaj bi mi bil povedal?««

»I, kaj neki. — Sicer ti pa še lahko pridem povedat; le pazi, kako boš spala te dni!«

Pomenljivo ji je pomignil nato, zapokal z bičem in pognal dalje.

Kaj bi ji bil povedal! To, kar se sploh pove ob takih prilikah. Sama sicer še ne ve. Pa čemu bi premišljevala o tem!

Dolgo časa je zrla za njim. In ko je opazovala tega brhkega, postavnega Lovreta, ko je vedela, da je ta Lovro ne zaničuje in prezira, kakor drugi, ko je videla, da je bil vzrok njegove današnje nevolje ves drug, nego si ga je domišljevala ona, tedaj si zopet ni mogla kaj, nego si priznati, da tista kriva peresa ne stoji nikomur tako lepo za trakom, in da ne zna nihče zaukati tako jasno in krepko, kakor on.

Tam pod klancem pa se je ustavil z vozom, da bi počil. — Prav zdaj se mora še enkrat ozreti nazaj, res. Čakaj:

— Pfii-fififi-iii . . . !

Še enkrat!

— Pfiif-fifi-iii . . . !

V trenutku pa je posegla od zadaj preko Leničine rame koščena, zgubana roka, zgrabila hlastno piščalko in jo potegnila Lenici iz ust. V prvem strahu se Lenica ni mogla braniti. Stari Krč jo je bil zalotil ravno o pravem času, ko se je vračal iz sosednje vasi. Prav tedaj se ga je Lenica nadejala najmanj.

»Tako-le, vidiš, malica, tako-le!« — Škodoželjno se ji je smejal, da se mu je bleščal zadnji še ostali zob iz ustne votline, da so se mu udirale tanke, suhe ustnice globoko v brezzobe čeljusti. Staro, vodeno oko pa se mu je divjeveselo svetilo, da je uhitel tako na lepem to nagajivo Lenico.

»Prosim, oče Krčev, lepo prosim, dajte mi jo nazaj. Niti piskati, niti nagajati vam nočem nikoli več. Prav lepo prosim!«

»Ha, ha, ha! Vidiš, Leničica, he, tako naj bo, da bova menjala za enkrat, he, tako, da bom enkrat jaz piskal, pa ti poslušala, he! Tako-le, vidiš!«

Dolgo se je napejal starec pred njo, piskal in nagajal ji, in ko je odšel, ji ni vrnil piščalke, vkljub temu, da ga je prosila skoro ihteč. Pač ni vedel stari Krč, da je vzel Lenici poleg piščalke tudi edino zabavo in pa lep, sladak spomin. No, da je vedel trdi starec tudi to, bi se bil smejal bržkone še bolj lokavo, še bolj škodoželjno.

Lovro pa je s klanca sem gledal ves prizor.

Zvečer pa, predno je šel spat, si je ogrnil kamižolo in se iztegnil kakor slučajno za polico nad okno, kamor je bil spravil dedek Leničino piščalko.

Nato je šel na vas.

A o polnoči je že stal pod Leničinim oknom.

Dolgo mu baje ni bilo treba trkati in čakati. Saj je imel važen opravek, in upravičen je bil njegov nocojšnji pohod. Vzeto blago naj se vrne lastniku!

Poleg tega pa je imel po eni strani on mnogo povedati Lenici in ona njemu. — On ji je baje povedal, da bo sprejet še do novega leta med prave fante, da bo kot tak moral imeti svoje dekcle, pa da to dekcle ne bo nobena druga, nego Lenica. — Ona pa mu je povedala, da je že prestara, prevelika in premočna, da bi služila še vedno za pastirico, da se bo takoj po novem letu ponudila za malo deklo pri sedanjem gospodarju, pa da se bo izmed svoje črede najtežje ločila od male, prijazne in krotke Bičke.

Pozno sta se ločila.

Drugi dan je bil kaj lep dan. Tak dan in tako vreme je črez vse ljubil stari Krč, da si je ogledal in se nagledal dosita svojih krilatih prijateljic. Takega dne je sedel vselej po celo popoldne pri ulnjaku gori v bregu na starem razglodanem tnalu, s komolci uprt na sesušena kolena in z največjo slastjo sledeč s pogledom drobnim čebelicam.

Tudi ta dan se je solnčil pri ulnjaku. Vendar mu danes zopet ni bilo dano uživati neskajjenega veselja. Sem gori, z bližnjega travnika, kjer je pasla sosedova Lenica, mu je bil na ušesa zopet vedno znova tisti zategnjeni, brlizgajoči glas piščalke:

— Pfii-fi-pfii-iii...!

Studenček.

Ni kriv ne studenček,
Ne hladna vodica,
Da zvenel je venček,
Da bleda so lica...

Oj slana na lice
In venček je pala —
Še letos plenice
V studenčku boš prala...

I. N. Resman.

Kaj trese.

Kaj trese se roka ti bela,
Kaj bega v zadregi oko —
Drugačno si sliko imela
O meni z imenom samo?

Ime si po pesmih poznala,
Ki v mladih rode se le dnehi...
Zdaj vidiš, da jesen je pala,
Da niti so bele v laseh...

Zgubančilo čelo se z leti,
In čas je pobelil lase...
A v srcu pomladni so cveti —
Do smrti bo mlado srce...

I. N. Resman.

Kaj zame.

Kaj zame okno vsaki dan
Odpiraš in prestavljaš rože?
Svet pravi sploh, da sem ravan
In čeden in prav gladke kože...

Da dosti bilo to ti kdaj,
Pač glasno vse po mestu dvomi —
Ti terjaš novcev, Bog zna kaj,
In plemstvo ali čast z diplomi.

Da z delom se živim na dan,
Gotovo ni še tebi znano,
Sicer bežala koj bi stran —
Za zastor skrila se pred mano...

I. N. Resman.

